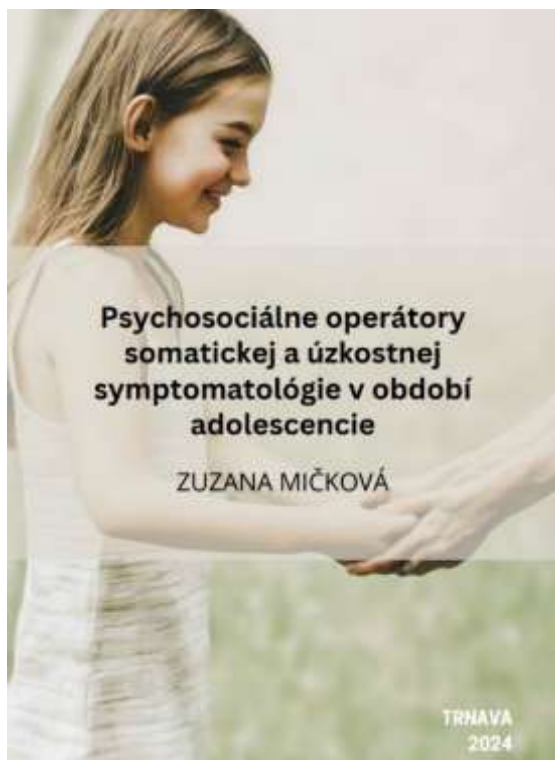

MIČKOVÁ, ZUZANA. 2024. *PSYCHOSOCIÁLNE OPERÁTORY SOMATICKEJ A ÚZKOSTNEJ SYMPTOMATOLÓGIE V OBDOBÍ ADOLESCENCIE*. TRNAVA: UCM, 2024. ISBN: 978-80-572-0477-0.

PhDr. Zuzana Mičková, PhD. pracuje na Katedre psychológie FF UCM v Trnave, kde v svojej edukačnej praxi spája široké teoretické poznatky s výskumom a praktickými skúsenosťami z oblasti klinickej psychológie, so špecifickým zameraním na problémy detí a mládeže. Okrem toho pracuje aj ako súdna znalkyňa z oblasti psychológie.

Časť z jej práce sa pretavila do monografie *Psychosociálne operátory somatickej a úzkostnej symptomatológie v období adolescence*, ktorá patrí medzi výstupy projektu **KEGA 003UCM-4/2023 Intervencie v sociálnoprávnej ochrane detí**. PhDr. Zuzana Mičková, PhD. bola do projektu pozvaná na základe jej dlhoročných skúseností z klinickej a súdnoznaleckej praxe, aby sociálnym pracovníčkam a pracovníkom rozkryla niektoré otázky z vývinovej psychológie detí a mládeže. Práve na základe tejto spolupráce sa PhDr. Zuzana Mičková, PhD. rozhodla spracovať časť svojich výskumných zistení do recenzovanej

monografie, aby umožnila prístup k týmto poznatkom širšej odbornej obci.

Monografia o celkovom rozsahu 182 strán je členená do 9 kapitol a je doplnená klasickým vedeckým inventárom ako sú predhovor, úvod, záver, či zoznam použitej literatúry. Monografia obsahuje tiež krátke zhrnutie v anglickom jazyku (Conclusion) a autorský register. Obsahovo bohatý text vedeckej monografie je doplnený množstvom tabuliek a grafov, ktoré obsahujú konkrétne výsledky výskumnej práce, ktorými autorka podkladá svoje tvrdenie. Okrem nich je v práci zapracovaných ďalších 27 príloh s vedeckými výstupmi na ktoré sa autorka odvoláva. Presunutím týchto výskumných zistení do príloh text získal na dynamike a zrozumiteľnosti.

Monografiou PhDr. Zuzana Mičková, PhD. reaguje na dlhodobo stúpajúci nárast vývinovej psychopatológie u adolescentnej mládeže (depresia, úzkosť, somatizácia, sebapoškodzovanie), čo je možné sledovať aj u súčasnej generácie dospievajúcej mládeže. Prezentované výsledky sú výstupom výskumu realizovaného na rozsiahlej, reprezentatívnej vzorke adolescentov v Slovenskej republike. Výskumná vzorka (N=875) bola zložená z 386 adolescentných chlapcov a 489 adolescentných dievčat. Analýza somatických a úzkostných prejavov v súvislosti s psychosociálnymi faktormi bola realizovaná v troch vekových kohortách (1. veková kategória 10-12 rokov 24,8%, 2. veková kategória 13-15 rokov 36,8% a 3. veková kategória 16-19 rokov 38,3%. Prezentovaný výskum má vysokú aplikačnú hodnotu nielen pre klinickú prax, ale aj pre efektívnu tvorbu terapeutických a intervenčných stratégií, ktoré sú využiteľné v rodinnom aj školskom prostredí. Ako autorka uvádza na s. 9 „Dizajn vedeckej štúdie je založený na skúmaní súvislostí faktorov rodinného

a školského prostredia, konkrétne na skúmaní emocionálnych a interaktívnych vzťahy s dôležitými vzťahovými osobami adolescentného vývinového obdobia. Nárast problémov psychosomatického zdravia sa spája s naliehavosťou hľadania odpovedí na otázky prevencie, eliminácie a účinnej terapie.“

V úvodných častiach monografie autorka sumarizuje aktuálne poznatky o vývine v adolescencii a jeho ovplyvňujúcich faktoroch. Autorka venuje špeciálnu pozornosť emocionálnemu prežívaniu a manifestácii problémov dospievajúcich. Nasledujúce kapitoly sú potom zacielené na podrobné priblíženie tém jej výskumu, cieľom ktorého sú úzkostné a somatizačné poruchy. Autorka veľmi citlivo rámcuje skúmanú problematiku do dvoch pre adolescentov najvýznamnejších prostredí, ktorými sú rodina a škola. Každé z nich má potenciál ovplyvniť psychické zdravia jedinca pozitívne aj negatívne. Znalosť týchto faktov by mala patriť do vedomostnej výbavy každého, kto pracuje s deťmi a adolescentnou mládežou. Prehľad je vystavaný na aktuálnych zahraničných zdrojov, ale aj na národných štúdiách s ktorými je autorka veľmi dobre oboznámená. Čitateľ tak získa bohatý a kvalitný prehľad o súčasných poznatkoch v odbore.

Výskum PhDr. Zuzany Mičkovej, PhD. je postavený na metodike z medzinárodného projektu *Social And Health Assessment (SAHA)*, koordinátorom ktorého bolo *Child Study Center* na Yale University. Prezentované výsledky sú tak využiteľné i v medzinárodnom kontexte. Autorka použila vysoké množstvo primeraných štatistických metód analýzy vlastných výskumných dát, ktoré použila veľmi správne a rovnako metodologicky správne interpretovala i výsledky jednotlivých štatistických analýz. PhDr. Zuzana Mičková, PhD. použila adekvátne testy pred použitím analýzy hlavných komponentov akými sú KMO miera, Bartlettov test sféricity a podobne, vysoko odborne hodnotím doplnenie o ortogonálne Varimaxové rotácie matíc hlavných komponentov pre výstižnejšiu interpretáciu jednotlivých faktorov, rovnako použitie šikmej rotácie Oblimin, v prípade, kedy Varimaxova rotácia matice dát nebola primerane vhodná. Rovnako veľmi kladne a relevantne hodnotím použitie jednoduchej analýzy rozptylu, v iných prípadoch, keď to dáta umožňovali i využitie multivariačnej analýzy rozptylu. Rovnako autorka veľmi relevantne využíva v prípade nesymetrickej distribúcie premenných neparametrické Mann-Whitneyho U-testy. K zaujímavým výsledkom dospela tiež v súvislosti s využitím testov Kruskal Wallis.

Na základe vlastných zistení dospela autorka k záveru, že „*Najsilnejším pozitívnym faktorom sú rodičovská vrelosť, záujem a interaktívny vzťah medzi učiteľom a žiakom. Výsledky poukazujú, že je dôležitá miera prejavov rodičovskej vrelosti a záujmu. Vyššia miera rodičovskej starostlivosti predstavuje rizikový faktor vo vývine úzkostných a somatických problémov. Najsilnejší rizikový faktor predstavuje inkonzistentné výchovné pôsobenie rodičov, a vysoká miera rodičovského dohľadu, absencia pozitívneho vzťahu k škole. Dôležitým rizikovým faktorom je vysoká miera pomáhajúcej formy správania v školskom prostredí. Výsledky ukazujú že pre psychické zdravie je dôležitá rovnováha v poskytovaní pomoci k rovesníkom a starostlivosti o svoje vlastné potreby. . Analýza rizikových faktorov poukazuje na dôležitosť uchovávať osobné hranice, podporovať rozvíjanie osobnej autonómie, emocionálnej slobody v adolescentnom vývinovom období.“ (Mičková, 2024, s. 122).*

Treba oceniť, že PhDr. Zuzana Mičková, PhD. koncipovala celý text monografie aj závery vlastného výskumu v širších spoločenských súvislostiach, čo robí monografiu zaujímavú aj pre odborníkov z iných odborov.